

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Державний біотехнологічний університет

**ТРАНСФОРМАЦІЯ
ОБЛІКУ ТА БІЗНЕС-КОНСАЛТИНГУ
В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ:
СУЧАСНІ ТРЕНДИ, ВИКЛИКИ,
МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД**

**МАТЕРІАЛИ
III Міжнародної науково-практичної конференції**

14 листопада 2025 року

**Харків
2025**

Організаційний комітет:

Голова комітету: *В.М. Михайлов*, д-р техн. наук, проф.

Заступники голови: *М.Л. Серік*, канд. техн. наук, доц.; *Т.Ф. Ларіна*, д-р. екон. наук., проф.; *Н.Б. Кащена*, д-р. екон. наук., проф.

Члени оргкомітету: *Ю.С. Бездушина*, д-р екон. наук., проф.; *Т.О. Букорос*, канд. політ. наук, доц.; *С.І. Василішин*, д-р екон. наук, проф.; *В.М. Вовк*, канд. екон. наук, доц.; *Н.І. Вовчук*, представник СІМА-АІСПА; *З-М.В. Задорожний*, д-р екон. наук, проф.; *О.А. Зоріна*, д-р екон. наук, проф.; *О.М. Жданович*, начальниця редакційно-видавничого відділу ДБТУ; *В.М. Жук*, д-р екон. наук, проф.; *І. Жуховскі*, д-р інженер, проф.; *Й. Затько*, PhD, проф.; *Я.О. Ізмайлов*, д-р екон. наук, проф.; *І.Д. Лазаришина*, д-р екон. наук, проф.; *Н.О. Лоханова*, д-р екон. наук, проф.; *О.В. Манойленко*, д-р екон. наук, проф.; *О.В. Назаренко*, д-р екон. наук, проф.; *К.О. Назарова*, д-р екон. наук, проф.; *Ю.С. Нежид*, PhD; *О.О. Нестеренко*, д-р екон. наук, проф.; *Т.П. Несторенко*, канд. екон. наук, доц.; *В.С. Ніценко*, д-р екон. наук, проф.; *Нурул Мохаммад Зайд*, PhD; *В.О. Осмятченко*, д-р екон. наук, проф.; *Р.М. Остапенко*, канд. екон. наук, доц.; *А. Остенда*, PhD, проф.; *А.А. Пилипенко*, д-р екон. наук, проф.; *О.С. Прокопишин*, канд. екон. наук, доц.; *Т.О. Ставерська*, канд. екон. наук, доц.; *О.В. Чумак*, д-р екон. наук, проф.; *З. Шарлович*, канд. пед. наук, ад'юнкт; *В.П. Яковлева*, керівник відділу організації наукової роботи з науково-педагогічним персоналом та здобувачами освіти ДБТУ.

Видається відповідно до наказу в.о. ректора ДБТУ про проведення III Міжнародної науково-практичної конференції «Трансформація обліку та бізнес-консалтингу в умовах невизначеності: сучасні тренди, виклики, міжнародний досвід» (№ 01-01/413 від 03.11.2025 р.)

Конференція проводиться в межах реалізації грантового проекту Програми ЄС Еразмус+ за напрямом Jean Monnet Module «Біокластери ЄС: досвід формування та управління для забезпечення сталості українських агроєкосистем» / «EU Bioclusters: Experience of Formation and Management to Ensure Sustainability for Ukrainian Agroecosystems» – BioEFM4Agro (101176911).

Погляди та думки, висловлені в поданих матеріалах, належать виключно автору(ам) і не обов'язково відображають погляди Європейського Союзу чи Європейської комісії. Ні Європейський Союз, ані орган, що надав грант, не несуть за них відповідальності.

Т 65 Трансформація обліку та бізнес-консалтингу в умовах невизначеності: сучасні тренди, виклики, міжнародний досвід [Електронний ресурс] : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 14 листопада 2025 р. / Держ. біотехнологічний ун-т. – Харків, 2025. – 506 с. – Електронні текстові дані. – Режим доступу : <http://btu.kharkov.ua/nauka/konferentsiyi/>

Збірник містить матеріали, у яких розглядаються проблеми і перспективи трансформації обліку та бізнес-консалтингу в умовах невизначеності. Представлено інновації обліково-аналітичного і фінансового забезпечення, бізнес-консалтингу та аудиту, новітні цифрові рішення та управлінські аспекти модернізації систем інформаційної підтримки менеджменту бізнес-процесів з урахуванням міжнародного досвіду та орієнтацією на стале відновлення й економічний розвиток України, її визнання світовим співтовариством.

Матеріали видано в авторській редакції мовою оригіналу. Відповідальність за зміст матеріалів несуть автори.

Лазаришина І.Д. Трансформація підходів до аналітичної функції в управлінні бізнесом	71
Леун С.Є., Лабунська С.В. Аудит та оптимізація енергетичних витрат у структурі собівартості овочевої продукції в умовах енергетичної кризи	73
Лисенко А.М. Оцінка ефективності управління власним капіталом підприємств первинного сектору економіки з виробництва продовольчих та сировинних товарів	76
Ляпун О.М. Інтегрований облік в парадигмі цифрової трансформації	79
Макарович В.К., Ганусич В.О. Використання штучного інтелекту для інтеграції обліку та фінансового прогнозування в умовах цифрової трансформації бізнесу	82
Меліхова Т.О., Меліхов Є.В., Дорошенко П.В. Удосконалення організаційно-методологічних аспектів обліку адміністративних витрат підприємства	85
Михайленко А., Маслак Ю. Застосування технології блокчейн у бухгалтерському обліку	90
Назаренко О.В. Організаційно-облікові трансформації в адмініструванні ПДВ за сучасних умов ведення бізнесу підприємствами України	92
Назарова І.Я., Павлосюк В.В. Ключові напрями формування та реалізації концепції розвитку бухгалтерського обліку в Україні	96
Нежид Ю.С. Суб'єктна ідентифікація природного та людського капіталу як основа інноваційного розвитку обліково-інформаційного забезпечення управління бізнесом в умовах євроінтеграції	98
Овсюк Н.В. Аспекти формування фінансової звітності суб'єктів господарювання за МСФЗ	101
Осмятченко В.О. SAP Business One як альтернатива російському програмному забезпеченню для обліку та управління підприємством	103
Поливана Л.А., Погорєла А.О., Тюпа М.О. Методичні основи оцінки якості аудиту розрахункових операцій на банківських рахунках підприємства	105

УДК 658.562:635.1:658.5

С. Є. Леун, здоб. ст. магістра (*ХНЕУ, Харків*)

С. В. Лабунська, д-р екон. наук, проф. (*ХНЕУ, Харків*)

АУДИТ ТА ОПТИМІЗАЦІЯ ЕНЕРГЕТИЧНИХ ВИТРАТ У СТРУКТУРІ СОБІВАРТОСТІ ОВОЧЕВОЇ ПРОДУКЦІЇ В УМОВАХ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ КРИЗИ

В умовах воєнної агресії енергетична криза стала одним із найважчих викликів для економіки України. Для аграрного сектору, а особливо для такої енергоємної галузі як овочівництво, це створило пряму загрозу рентабельності та фінансовій стійкості.

Проблемами обліку витрат та економічної стійкості аграрних підприємств в умовах воєнного стану присвятили свої праці такі вчені як Захарчук О. В., Гончаренко І. І., Єва Чернявська-Пятковська та інші [1-3]. В дослідженні [4] приділено увагу компаративному аналізу структури витрат при вирощуванні овочів у відкритому та ґрунті, де енергетична складова, зокрема вартість електроенергії, відіграє критично різну роль. Сукупний аналіз цих праць дозволяє стверджувати, що систематичні відключення електроенергії, стрімке зростання цін на паливо та необхідність забезпечення автономної роботи критично важливих об'єктів (овочесховищ, переробних ліній, теплиць) призвели до неконтрольованого збільшення енергетичної складової у собівартості продукції.

Метою даної статті є дослідження трансформації структури собівартості овочевої продукції під впливом енергетичної кризи, обґрунтування необхідності проведення цільового внутрішнього аудиту енергетичних витрат та розробка методичних підходів до його організації на аграрних підприємствах.

До 2022 року витрати на електроенергію та паливно-мастильні матеріали (далі - ПММ) були прогнозованою і відносно стабільною статтею витрат. Однак військова агресія кардинально змінила ситуацію, спричинивши різке зростання цін на енергоресурси. Окрім, цього виник новий значний фактор витрат - забезпечення енергетичної автономності за допомогою генераторів, що включає вартість не лише пального, а й амортизації та обслуговування обладнання.

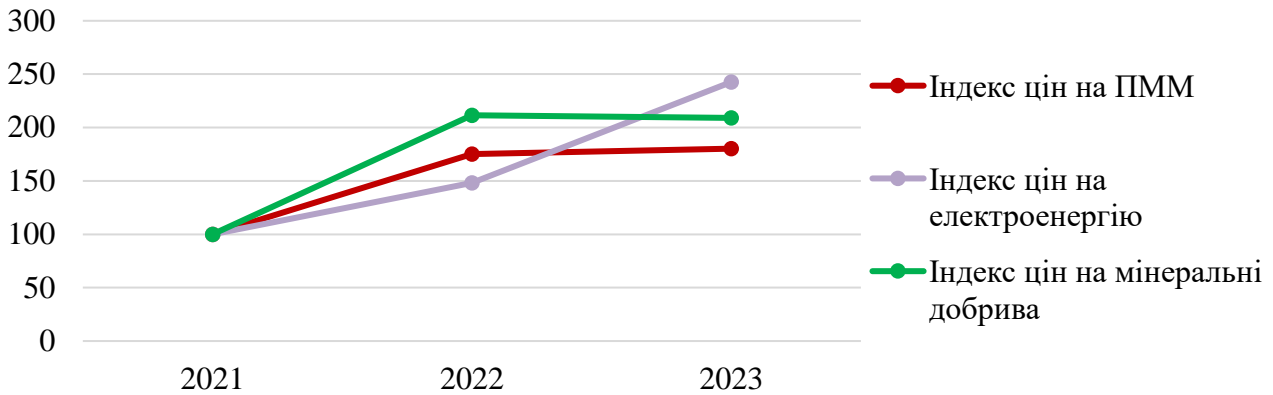
На перший план виходить внутрішній аудит, спрямований на пошук резервів для оптимізації. Ключовими напрямками такого аудиту мають стати:

1. Аудит коректності обліку: правильність віднесення вартості електроенергії і ПММ на відповідні об'єкти обліку собівартості.

2. Аудит ефективності використання: аналіз питомих показників для виявлення неефективних процесів та обладнання.

3. Аудит технічного стану: оцінка зносу енергоспоживаючого обладнання, адже застарілі агрегати можуть споживати значно більше енергії, ніж сучасні аналоги.

Масштаб цінових змін, що стали першопричиною структурних змін, можна наочно побачити, проаналізувавши динаміку індексів цін на ключові ресурси для агровиробників.

Рисунок 1 – Динаміка індексів ціна на ключові матеріально-технічні ресурси у сільському господарстві (2021р. – базовий період) [5]

Як ілюструє графік, хоча всі ключові ресурси суттєво подорожчали, саме ціни на добрива продемонстрували найбільш драматичне зростання. Цей фактор, як буде показано далі, мав вирішальний вплив на трансформацію структури собівартості.

Для візуалізації масштабу проблеми сформовано трансформацію структури собівартості, базуючись на аналізі індексів цін на матеріально-технічні ресурси, спожиті сільським господарством, опублікованих Державною службою статистики України [5]. Таблиця 1 наочно демонструє, як енергетичні витрати перетворилися з другорядної статті на один із ключових факторів ціноутворення.

Таблиця 1 - Трансформація структури операційних витрат в овочівництві під впливом енергетичної кризи, %

Стаття витрат	Умовна частка у 2021 р.	Прогнозована частка у 2024 р.	Зміна, %	Основні фактори впливу
Насіння, добрива, засоби захисту рослин	35%	43%	+8	Світова цінова криза, розрив логістичних ланцюгів, залежність від імпорту
ПММ	15%	16%	+1	Зростання цін на пальне, яке було частково врівноважене стрімким подорожчанням добрив
Електроенергія	8%	11%	+3	Зростання тарифів та вимушене використання дорожчих генераторів
Оплата праці та інші витрати	42%	30%	-12	Відносне здешевлення на тлі інших ресурсів, оптимізація персоналу
Разом	100%	100%		

Джерело: Державна служба статистики України [5]

Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що структура собівартості в овочівництві зазнала суттєвих та комплексних деформацій. По-перше, підтверджено зростання сукупної частки енергетичних витрат (ПММ та електроенергія) з 23% до 27%, що свідчить про посилення впливу енергетичного фактора на рентабельність галузі.

По-друге, встановлено, що ключовим драйвером структурних змін стало не стільки подорожчання енергоносіїв, скільки різкий стрибок цін на матеріальні ресурси, зокрема на добрива та засоби захисту рослин. Їхня частка зросла на 8 %, досягнувши 43%, що ставить підприємства перед необхідністю вирішувати проблему подвійного фінансового тиску.

По-третє, викликає занепокоєння значне скорочення питомої ваги оплати праці та інших витрат на 12%. Ця тенденція може бути індикатором вимушеної оптимізації персоналу та, що більш небезпечно, скорочення інвестицій в оновлення основних засобів (через зменшення частки амортизації), що створює ризики технологічного відставання у майбутньому.

З огляду на виявлені тенденції, для підвищення економічної стійкості підприємств овочевої галузі пропонуються наступні рекомендації:

1. На операційному рівні: впровадити системи енергомоніторингу для детального обліку, контролю та аналізу питомих витрат енергоресурсів, що дозволить оперативно виявляти та усувати їх нераціональне використання.

2. На технологічному рівні: інтегрувати елементи точного землеробства з метою оптимізації використання добрив та ЗЗР. Це дозволить підвищити ефективність застосування найвагомішої статті витрат та досягти прямої економії.

3. На стратегічному рівні: розробити та реалізувати інвестиційні проекти з підвищення енергетичної автономності, зокрема шляхом встановлення сонячних електростанцій. Такі заходи сприятимуть зниженню залежності від зовнішніх енергомереж та стабілізації витрат у довгостроковій перспективі.

Реалізація цих заходів вимагає якісного обліково-аналітичного супроводу, що підвищує роль фахівця з обліку та оподаткування у процесі прийняття обґрунтованих управлінських рішень в умовах підвищеної економічної невизначеності.

Інформаційні джерела

1. Захарчук О. В., Навроцький Я. Ф., Петров В. М., Яренко С. О. Забезпечення аграрного виробництва сільськогосподарською технікою для рослинництва в умовах війни та повоєнного відновлення. *Агросвіт*. 2024. № 20. С. 18-26.

2. Жегус О. В., Давиденко В.В. Імперативи інноваційного розвитку аграрного сектору України як основи його резильєнтності. *Економіка та суспільство*. 2024. № 61.

3. Вжеціньська М., Чернявська-Пятковська Є., Ковалевська І., Ковальчик А., Милостивий Р., Стефаняк В. Сільське господарство в умовах нових технологій оцифрування. *Ukrainian Black Sea Region Agrarian Science*. 2023. № 27. С. 9-17.

4. Леун С. Є. Компаративний аналіз структури собівартості продукції овочівництва в умовах відкритого та закритого ґрунту. *Нові горизонти розвитку бізнесу в умовах сучасних викликів. Євроінтеграційні механізми безпечного функціонування і розвитку агроєкосистем: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. здоб. вищ. осв. і мол. уч., м. Харків, 07 листопада 2025 р. Харків: ДБТУ, 2025.*

5. Державна служба статистики України : веб-сайт. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>